

Къурманыгыз къабыл болсун!

Газета издаётся на
балкарском языке
с 1924 года.

Интернет-версия:
gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАНА

Геурге кюн,
элия ай
(июль) 20,
2021 жыл
№ 86 (20975)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К.В. Коккову Къурман байрам бла Алгышлауу

Къабарты-Малкъарны муслиманларын сайлы Къурман байрам бла жюргенден алгышлайма.
Жыл сайын миллионла бла муслиманлыла белгилейдиле бу жарык байрамны. Ол кертти одек-кылыкны, жандоурлук эте билгюну, жашуагы кюч берген огурулу ниетлиликни белгисиди. Ол бизге биргесине адам улу ортыкда багалы санаган эмда эртеден келген

төрелени кючлендирге себеплик этген хазналары – жюрек халаллыкны, тозлокно, намыс-сыйны, ыраатлыкны, бир бирге хурмет эткину, шуьлюккуну, бирлики эмда къуралыулыкуну келтирди.
Къабарты-Малкъарны муслиман жамауаты, не ишлеринде, не муратларында да исламны одек-кылык ниетлерине керттичлей къалып, жюрек тазалыкны саклап, мындан

ары да республиканы жашаууна хар жаны бла да къатышырына, миллетле аралы эмда динле аралы келишулюккю кючлендирге, мамырлыкны бла ыраатлыкны саклауга себеплик этерилерине ишкисим.
Республикабызда жашаганланы барысына да саулык, монгулк, нисип тежейме, битеу башлаган ишлерингизден къууаныгыз!

ПРАВИТЕЛЬСТВО

Ал жанында – миллет проектлени тынгылы тамамлау, алагъа белюннген аччаны тюз хайырлануу

КъМР-ни Правительство-сунда Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Стратегияны айнууу эмда миллет проектлени советини президиумуу талай жыйылыулары бардырылып бошалгандыла. Алада КъМР-де миллет проектлени толтурууу барыу халлары тура этилгенди, 2021 жылны экинчи кварталны эсеплери чыгарылгандыла.

Хар проект ачы халда оююлгенди, баш маъаналы ишле къалай тындырылганларына кваларганды. Алайды да, миллет проектлеге кере Къабарты-Малкъарда 41 регион проект жашауда бардырылады. Федерал бюджетден республиканы бюджетине 27 регион проекти толтурууга субсидияла берилгюне оююднен 43 келишим къабыл кюролгенди. Конкурсланы етдюрюу эмда къырал, муниципал келишимле этиу жаны бла иш алаиди ары къыстау бардырылады.

РЕДАКЦИЯНЫ КЪОНАГЪЫ

«Табийгъат бла байламлы магъаналы тинтиулеге мени ишим да къошулур деп ышанама»

Будайланы Хадисни жашы Алим КъМР-ни башчысыны 2021 жылда илмууда эч инновацияда саугъасы бла белгиленген беш жаш алимини арзында болгъаны билдирген эдик. Бу аражалы сауга биринчи кере берилген айтырчады. Будайланы Алим а Жерни оююднен имнуу айнаытууга къошумчулугу ючюн белгиленгенди.

Алим Бийик-тау геофизика институтда бутулуу физикасыны бейномонда бутулууны микрофизикасыны лабораториясыны кичи илму къуллукъусуду. Биз аны бла илму ишини, жаш алимини тинтиулеге келлендириуну ослеринден ушакъ бардыргъабыз.

Алим, биринчиден, бу сауга санагъа къалай магъананы тутхан айтысат эди.
- Ол жаш алимлеге илмуда жетишимли ючюн берилди. Сеге, мени тинтиулерни буз уруулагъа

Ол мени кандидат диссертациямды, аны андан ары бардырама.

Биз жарашырган регентлени эскилерден не башкалыгы барды, деп соруга болукъуду. Ала негиз системаны мурунда къурагъандыла, ол санда нома трубкаланы болушугуу бла. Алай бла кристалла кюбюрек къурадала эмда бутулада жыйылган бузу терикрек чачдырыгъа онг барды.

Кертиди, бизни республиканы экономикасында эл мулк эчки жерни алады. Былай илму жагы чыкылгъа да аны оюму магъаналыды.

- Хау, бу жагычылыкъ терек бахчаланы, будай сабаланы буз уруудан сакълауда артыкда кереклиди. Тинтиуледен ачыкълангананча, жагны регентле не кере хайырландыла, алай эсе у ала экономика жаны бла да файдалыды.

Ахыры 2-чи беттеди.

ОПЕРАТИВ ШТАБ

Жюз минг адам дарман салдыргъанды

КъМР-де Коронавирусну профилактикасы эч аны жайылууна къажуу регион оператив штабдан белгили этгенлеринча, тюнеуне коронавирус 73 адамга жуукъганды. Пандемияны аллындан бери ивирсудан 26 009 адам ауругъандыла. Тийиши багъандан сорд 24,2 мингге жуукъ пациент сау болгъандыла (ол санда тюнеуне – 34).

Бюгонлюкде медицина болушукъ 1191 адамга берилди. Жарысууга, бу къыйын аурууну кетералмай белгилени саны есоп барды – 556 инсан. Ол санда тюнеуне ивирсудан кюч адам ауругъанды.

Республикабыда коронавирус къажу вакцинаны 51 арада салдырыгъа онг барды. Ала Нальчикде эмда битеу районлада да къурагъандыла. Ала бла бирге мобильный пунктла да ишлейдиле. Уколуну салдырыгъа «Госуслугни» порталда жазылыгъа онг барды. поликлиниканы регистра-турасына олеширге да болукъду.

КъМР-ни саулыкъ саклауу министрствосу белгили эткенча, республиканы 101 526 инсаны вакцинаны салдыргъандыла. Аладан 60 мингден асламы дарманны эки белюмонда да эттиргенди.

Россейде да бир кюнне COVID-19 вирусу жуукъганыланы саны 24,6 минг асламды. Пандемияны аллындан бери къыралда 5,98 миллион адам ауругъандыла. Бюгонлюкде 5,35 миллион адам сау болгъандыла – бир кюнне 18,7 минг пациент. Аурууну кетералмай къыралда 149,1 минг адам ауругъанды, ол санда тюнеуне – 719 саусу.

Джонс Хопкинс атлы университет белгили этген тарихлеге керге уа, битеу дунияда бу ауруу 190,5 миллион адамга жуукъганды. COVID-19-дан белгилени саны 4,09 миллиондан озганды.

КъМР-де жайылыу башлагъандан бери 619,4 мингден аслам тест бардырылганды (бир кюнне – 1769 тинтиу). Госпитальда 592 пациентге берилди тийишли болуш-

укъ, аланы арасында коронавирус ауруу жуукъганы ачыкъланмагъанла да бардыла. Реанимация белюмде 84 саусу туралды. Оператив штабдан белгили этгенлеринча, республикада кюч госпиталь ишлейди, алада 697 жер барды.

КъМР-де жайылыу башлагъандан бери 619,4 мингден аслам тест бардырылганды (бир кюнне – 1769 тинтиу). Госпитальда 592 пациентге берилди тийишли болуш-

ТИКАЛАНЫ Фатима хайырлагъанды.

Къырап жумушла

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков инсанла бла приём бардыргъанды

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков инсанла бла приём бардыргъанды, деп билдиргенди газетге республиканы оюнуусуну пресс-службасындан.
Къабарты-Малкъарны Башчысы бла тубеишуге Нальчикде, Бахсан, Элбрус эм Прохладна районда жашагъанла келгенди. Ала къылайсыз кеп сабийли ююрлерден эм жашууларында къыйын болумдагъа тошген инсанла эдиле.

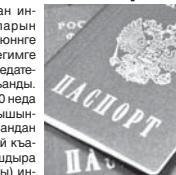
Тилеклени асламысы уа жашуу болумларын игилендируу бла байламлы деп бийик технология медицина болушукъ кереклиле болгъандыла.
Казбек Кокков инсанла айтханлары тынгылагъанды, тилеклени барысына да къарагъанды, онгларына кере, республиканы толтуруучу власть органыларына тийишлисина болушукъ этерге буиркукъла бергенди.

Бегим

Россейли паспортланы алышындыруу болжаллары созуладыла

20 эмда 45 жыллары толган инсанлагъа россияли паспортларын алышындыруу заманлары 90 кюнне дер созулады. Аны юсунден бегимге РФ-ни Правительство-суну Председатели Михаил Мишустин къол салгъанды.
Жорукълагъа кере, инсанга 20 неда 45 жыл тогса, ол паспортун алышындырыгъа керекди. Негдегде андан сорда документ кертге саналмай къалды. Жагны паспортну жарашырау турб а (ол а 10-30 кюнне алады) инсанга болжаллы документ берилди. Алай аны бла, сёз ючюн, банда кредит алыгъа неда къырал жумушланы порталында эсепте тошерегъа жарарыкъ тийюлдо.

Жагны бегим а адамаланы аллай ОНОУ

20 эмда 45 жыллары толган инсанлагъа россияли паспортларын алышындыруу заманлары 90 кюнне дер созулады. Аны юсунден бегимге РФ-ни Правительство-суну Председатели Михаил Мишустин къол салгъанды. Дотацияланы ёлчмерлери 300 миллион сомдан 2 миллиард сомга дердиле. Шимал-Кавказ федерал округну субъектлерини хар бири, ол санда Къабарты-Малкъар Республика да, буиркукъа кере, 500 миллион сом аллыкъдыла. Михаил Мишустин билдиргенге кере, битеу

лары толган инсанлагъа да паспортларын алынуу болжалы созулады – 30 кюннен 90 кюнне дерди.
Ол мардала бегим басмаланган кюнден башлап кючлерине кирдиле. Правительство къабыл кюген дагы-да бир тюрленуу 2022 жылда 1 июльдан кюч алып башларыкъды. Ма ол кюнден башлап россияли паспортланы жарашырууну болжалы 5 ишчи кюнден келге созулмагъа керекди. Заявляныны уа жашаган жериндеги кибик, баргъан жеринде берсден да, башха туюлюдо. Бусагъатда документлени жашагъан жеринде берген эсенг, паспортну жарашырууну болжалы 10 кюндю, къалган кезиледе уа – 30 кюн.

Регионланы бюджетлерин кючлендириуге – 50 миллиард сом

Россейни регионларына 2021 жылда бюджетте 100 миллиард сомга тутхулукъларын кючлендириуге 50 миллиард сом берилликчи. Аны юсунден буиркукъа Россияни Правительство-суну Председатели Михаил Мишустин къол салгъанды. Дотацияланы ёлчмерлери 300 миллион сомдан 2 миллиард сомга дердиле. Шимал-Кавказ федерал округну субъектлерини хар бири, ол санда Къабарты-Малкъар Республика да, буиркукъа кере, 500 миллион сом аллыкъдыла. Михаил Мишустин билдиргенге кере, битеу

да регионлагъа болушукъгъа федерал бюджетте 100 миллиард сомга къыстырыкъ этилгенди.
- Къошакъ ачх болушукъ регионлагъа социал магъаналы жумушланы тындырыгъа, инсанланы алларында борчлардан да тынгылы толтурууга онг берилдикчи. - дегенди премьер-министр, Правительство-суну жыйылыуунда сёше.

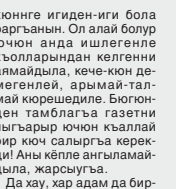
Федерал бюджетден болушукъ аччаны тюзюлей берюу – регионда финансла тутхулукълары жалкытууну маделарындан бириди. Мындан ары бардырылыкъ баш магъаналы

ишледен бирине Михаил Мишустин Президент Федерал Жыйылууну Пасляниясында салган борчлары толтуруу болгъаны эсгертенди. Ол санда – бюджет кредитлени реструктуризациясын бардырыгъа, коммерциялы ёнкючлени бюджетникле бла алышындырыгъа, инфраструктуралы бюджет кредитле бериге керек болукъду. Аладан сорда да, инфраструктуралы облигацияла чыгарыгъа белгиленди. Ала уа жашуу журтланы къурулушларына бюджеттен тышында къошакъ ачха мажарырыгъа онг берилдикчи.

Жазылы - 2021

Чурулма излерге угъай, болушургъа керекбиз

Жазмасы болган миллет ёмюрлюкю, деп бодшан айтыла болмаз. Биз ана тилибизде газет, журналла, китапла чыкъгъанлары бла ёхтемленебиз, къууанабыз. Ма «Заман» газет да халкъыбызны тарыхында магъаналы жер алгъанына сёз да жокуду. Ол къурагъанлы токъсан жылдан атлагъанды. Ма андан бери тарыхыбызны, маданиятыбызны, маданиятыбызны, адабиятыбызны айнуу жолларыны, халкъыбызны жетишимлерини, жарысуларыны, хушерли жазылыбызны оюсунден жазып нек турасын, дейдиле. Алай учредительлери Парламент бла Правительство болсалса, Аны ишлерини оюсун-

кюнне игиден-иги бола баргъанын. Ол алай болур ючюн анда ишлегенле къолларындан келгенни аймайдыла, кече-кюч демегенлей, арымай-талмай кюрешедиле. Болгъанден тамблагъа газетни чыгарыу ючюн къалай бир кюч салыгъа керекди? Аны келге аныламайдыла, жарысууга.
Да хау, хар адам да бир-ада туюлюдо, оюмла да башха-башхаладыла. Бирле газетибизде политика асыры келюдо, къурунда къырал органны оюсунден жазып нек турасын, дейдиле. Алай учредительлери Парламент бла Правительство болсалса, Аны ишлерини оюсун-

болур. Алай дау, тырман этгенденде газетни аламасы деп сорсангъа, бир-бирледен угъай деп эшитесе. Анга жазылуу болушукъ ючюн аллай болчаны салгъаула этерге керек туюлюдо.

Ана тилибизде газетибиз ийикъгъа юч кере басма халда, беш кере да электрон халда чыгъады. Ол бизге улуу насипды. Аны себепли анга жазылыгъа барыгъа да болушугъу.

БАЙТУУГЪАНЛАНЫ Исмийил, РФ-ни Жазычуларыны эм Журналистлерини союзларыны члени.

Газетни алыргъа энтта да онг барды

Хурметни жамауат!
«Заман» миллетибизни жагны газетиди. Аны беттеринде малкъар халкыны маданият хазнасыны, тарыхыны, бюгонюгу жашаууну, белгили эм айткылыкъ адамларыны, жетишимлерибизни эмда жарысуларыбызны оюсунден басмаланган материаланы сиз бир башха изданинда табарыкъ туюлюсо.

Эсигизге салайыкъ, почтаны белюмлеринде газетге энтта да беш айга жаздыруу 22 июльда дерди бардырылады. Аны багъасы 581 сом 75 капецки.
Онлайн амалны хайырауна, бир айга жазылабыз дегенле бу адресни ачып, <http://podpiska.pochta.ru/press/%D0%9F5893> аны, ол жумушларын алай тамамларгъа болукъдула.

Басмада ишлеген, башында сагынганымча, къыйынды. Кеп къужур затла да эшитирге тюше

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы Кѣп фатарлы юйлени жумушларын тындырыуга лицензия беруу жаны бла комиссиясыны къауумун къабыл кѣроуню юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

Б У Й Р У Г У

Къабарты-Малкъар Республиканы Кѣп фатарлы юйлени жумушларын тындырыуга лицензия беруу жаны бла комиссиясыны юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Къабарты-Малкъар Республиканы Кѣп фатарлы юйлени жумушларын тындырыуга лицензия беруу жаны бла комиссиясыны юсюнден Болууму къабыл кѣроуню юсюнден» 2021 жылда 12 майда

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы
Наликъ шахар, 2021 жылны 14 июль, №83-РГ

БАЙРАМ

Жандауурлукну, чомартлыкны, башчалага къайгырыулукуну белгиси

Исламда бек улуу байрам - Къурман («Ид-аль-Ахда» - башланганды). Аны алында муслималар сыйлы хажны тѣрлерин толтургандыла. Арафта тургандыла. Бюгюн таг алада шайтанга ташла атхандан сора, Музадилрадан чыгып, Мекага къайтардыла. Хажиле аялгунтаганы буйругун толтуруу, таза жюрекери бла дуняа дагы биринчи мѣжитге - Каабга - жыйылдыла.

Ибрахимни (Аллах анга ыразы болсун) замандан бери жюреклеринде иманлары болганла къурман мал содыла. Алай бла ала жандауурлукну, чомартлыкны, башчалага къайгырыулукуну колгоосон кѣргюзѣдиле.

Хурметли дин къарындашарым бла агулерим! Бу сыйлы конде сизни, бек алга тедиле. Аллахталаны бизге ырахматлыгы ючюн шукура саладыла.

Къурман байрамны кондеринде КъМРни муслималары дин управленясы къыйлен жашау болумга тошгенгле, мыкынгиле болушлук этерикди. Минген аслам ююрге къурман малдан куюлне чыгарылыкъдыла. Ала бирге Сирида урушдан къачкынчыла да этиликли себеплик. Бизге бу башламалыкъда болушханла, артыкъда КъМРни Башчысы Казѣб Кокочка, жюрек ыразылыгымны билдире.

Хурметли дин къарындашарым бла агулерим! Бу сыйлы конде сизни, бек алга тедиле.

КъМРни муфтини ХАЗРАТЛИЙ Дасежев.

ОМБУДСМЕН

Тарыгуулага бла тилеклеге олсагат окуна эс бурулганды эмда тийишли буйрукла берилгенди

Къабарты-Малкъар Республика Адамны Эркинликтери жаны бла Уполномоченный Юристы Борис Бу конде Прохладный шахарда къауум адам бла тобешип, ала тарыгуулукна бла тилеклери тынгыла тедди. Омбудсменин пресс-службасы билдиргенге керѣ, тобешуге Прохладный шахар округу, Прохладный муниципал район жер жери администрациялары башчылары Игорь Тараев бла Андрей Журавлев, КъМР-де Юристы Борис Бу конде прокураторалыны келечилери бла кытышандыла.

Ол конд примѣгма келтене Уполномоченный эсин шахарда куюлушу бардырууны намына, тазалыкны жорукурларына, тугул тургандыны эркинликтерине, инвалидизм тохашдырылганды этиген буюшлукла, жашуу журтла-коммунал молклени ишперинде кемчиликке буланганды.

Сѣз ючюн Алтуда машаганданы бир къауум эпилден бери кесин жер юлюшондо жаны юйлени кытарылдыла ю кыналты ферма ишлегенине тарыкыпандыла. Ала айтанхана, андан чыккан аман ийс, тохтаусу эшитилип турган даур да ол тийреде машаганданы тынчыларын алгандыла эмда саулукларына да заран саладыла. Ю кыналты ферманы иеси району администрациясы, Роспотребнадзору КъМР-де Управленясы башчыларыноуларын саюзы этеди. Администрация Прохладный оидоне тарыгуу жазганды, алай Прохладный районы аралы следствие бѣломо тинтүүлени созул турады.

Ол конд примѣгма келген экюлен а Къабарты-Малкъар Республика Медицина социал экспертизаны бюросу эмда РФ-ни Пенсия фондуны КъМР-де бѣломо алагы инвалидизм тохташдырыуга унамай кыюлганларын билдиргенди эмда Уполномоченныйден аны салтауларын, дагыда алган пенсияларыны бѣрме не ючюн азалтылганларын тохташдырыуга болушун тинтүүденди.

Прохладный шахардан бир тиширүу а муниципал службаладан тарыкыпанды. Ол айтанга керѣ, ала аны ораманды илигини кѣп жылланы тазаламай турганды ючюн, жауу жаргандыла, орам бла келген ыры суу аны аразында жыйылды. Бу тарыгуу алайда окуна Прохладный шахар округу администрациясыны башчысы Игорь Тараев

Къабарты-Малкъар Республиканы Кѣп фатарлы юйлени жумушларын тындырыуга лицензия беруу жаны бла комиссиясыны

КЪ А У У М У

Чималаны Т.Ж. - Къабарты-Малкъар Республиканы Тарифле эмда жашуа журтлага надзор этуу жаны бла къырал комитетини председателини орунбасары - Къабарты-Малкъар Республиканы жашуу журтлары баш къырал инспектору орунбасары лицензия комиссияны таматасы

Ахобков А.Н. - Къабарты-Малкъар Республиканы муниципал къуралууларыноу совети Ассоциацияны келечиси, Бахан муниципал району Жер-жерли самоуправление советини таматасы

Бариев З.Л. - «Къабарты-Малкъар Республиканы къуралуучулары» Союзуну келечиси, Нальчик шахар округу «Нальчик коммунал молке учу компания» муниципал унитар предприятини директору орунбасары

Елева А.Н. - «Къабарты-Малкъар Республиканы къуралуучулары» Союзуну келечиси

Кербиева М.Ю. - Къабарты-Малкъар Республикада Предпринимательни эркинликлерин къорууу жаны бла уполномоченный келечиси

Макоев И.С. - «Жашуу журтла-коммунал молке да жамауат контролну регион арасы» Къабарты-Малкъар жамауат организацияны келечиси

Микитаев И.Р. - бийик билем берген - В.М.Кокоч аты Къабарты-Малкъар къырал аграр университет - федерал къырал бюджет билем беруу учреждение къурулуш эмда жерлен тап хайырлануу жаны бла факультетини Жерлен тап хайырлануу эмда жеринде тѣдирилмеген ырысхыга экспертиза этуно кафедраыны доцентни

Павленко В.П. - Къабарты-Малкъар Республиканы Жамауат палатасыны экономиканы айнытуу, предпринимательликке себеплик этуу эмда жашуа журтла-коммунал политика жаны бла комиссияны таматасы

Токов Р.М. - Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Къурулуш, жашуу журтла-коммунал молке эмда отлук-энергетика комплекс жаны бла комитетини таматасы

Тхагалегова М.У. - Къабарты-Малкъар Республиканы Тарифле эмда жашуа журтлага надзор этуу жаны бла къырал комитетини къырал къулукну эмда административ-финанс управленяны кадрлары жаны бла бѣломоно корупция буюшлуклары болдуруу жаны бла секторуну таматасы (кенешге къатышырга эркинлик беруу бла)

Хатундоков А.Б. - «Жашуу журтла-коммунал молке жамауат контролну регион арасы» Къабарты-Малкъар жамауат организацияны правленяни председатели

Шогенова Л.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы Тарифле эмда жашуу журтлага надзор этуу жаны бла къырал комитетини жашуу журтлага надзор этуу эмда лицензия беруу жаны бла управленясыны лицензияла беруу эмда кѣп фатарлы юйлени жумушлары кылай толтурууларына надзор этуу жаны бла бѣломоно таматасы.

Кенеш

Тазалыкны контролну тутарга

КъМРни Къурулуш эмда жашуу журт-коммунал молке министрствосунда бу конде бардырылган кенешде эвк кир-кылчыны жыйынуу эмда жарышдыруу юсюнден барганды. Анда дагыда эркинлик-сиз къуралган багуш тѣбелени кѣруноу эмда ала болмаза мадарла этуноу юсеринде да сѣлешингенди. Жыйылууга ведомствону башчылары орунбасары Роман Котченко, Нальчик шахар округу жер-жерли администрациясыны, управляющий компанияланы эмда регион оператору келечилери къатышандыла.

Кенешде анта да бир кемчилик турта этгенди - контеинерлени орнаткан жерге жетишмегени. Бу жаны бла шахарны администрациясы тирек болуруга, управляющий компанияла бла бирге отонашып, аман табарга кереклики чертингенди.

Жыйылган кир-кылчы заманда кетерилер ючюн регион оператор тирек болуруга борчлуду. Аны бла бирге контеинерлени сааны да жетерге кереклиги алай болмаса, юйлени кытарылдыла багуш тѣбеле жыйылып башлайдыла. Адамла кир-кылчыке саналмаганды затланы, къурулуш материаланы, кылан чыгуганланы контеинерлени кытарылдыла къюп кетмесе. Нек дегенде сагынылган оператору машиналары аланы бирин да ташайдыла. Ала тийишли жерлеге кетерилеу кыайгысын а адамла келери этерге кереклики, деп айтылгандыла жыйылды.

Организацалага, предпринимательге да юйлени

УЛБШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

«Табийгъат бла байламлы магъаналы тинтуулге мену ишим да къошулур деп ышанам»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

- Тинтуу жаланда къыгъада жазылымны къалыкъны, неда аны жашауда кыярлары мадарла этилгендиде?

- Ол жашауда бардырылганды. Хау, терк окуна синдирилли болмаз, анта ракеталаны, установкакны жагытырырга керекди. Дагыда Шимал-Кавказ аскер служба аны кесини толтурууна сынаркъыды. Андан сора жагы илму тинтуу жашауга синдириу жаны бла акт чыгарылып, жагы реентиле хайрлангы башларыкъдыла.

Шѣндо ала лабораторияда сынаудан этгенди. Патент да алганды. Бийик-тау геофизика институту кесини илму тинтуулери бла битеу дунида да белгилли, алимлерибизни илму ишери бла Россияны субъектеринде тик къырларда да кенг хайырландыла. Ол санда бу урууларга, ыркъ, кыар юсюнюле кыюу методика этртенде да белгиллиди. Табийгъатда турленуле бла байламлы институту илму тинтуулери магъаналыкларын тас этпейди, менем ишлерим да алагы къашуурла деп бек ышанам.

Шѣндо жашау адымы илмууга артыкъ улуу эс бурмайдыла. Санга уа ол нек сейрид?

- Мен не заманда да окурга сойменге. Нальчкин 5-чи номери школун жетишилме бошганам. Къабарты-Малкъар къырал университети прикладной математика эм ин-форматика факультетин, ызы бла менеджмент жаны бла магистратуранда тауушканам. Сора бери келип, аспирантурага киргенге - метеорология, климатология, агрометеорология жаны бла бѣломоно.

Телевиденда илму тинтуулге, сейр шапталыга аталган бериуге гитчелигимден кыраганам. Табийгъатда болуманы тинтуле соймиклик аладан сора тугъан болуп, бам. Кертисин айтадан, тенгилери арасында илму бла кюрешгенге бек аздыла. Ол жар-суюлууду Хау, хар кимни да фзмаууу башдары - кими толтуруу, башчысы жарларга, сурат ишлерге, спортка, искусствога тартынды. Илму уа кыйын ишди, кѣп ача ишлегилык с деп да айталмайа.

- Илмуга ким келгендиргенди?

- Анам Будаиланы Лиза Нальчкин 11-чи номери сабий садны завѣдуоушсийди. Ол илму бла байламлы койюкю. Алай мен белгилли алимлерибиз Залимананы Михаилге, Ашалананы Магомедге уагыра сойменге.

Илму башым физико-математика илмуланы доктору Хучиналаны Мусаны жашы Бугъигилге ыразылыгымны айтырга оюеме. Тинтуноу конкурсха берирге да ол келгендиргенди. Аны болушлугу бла кандидат диссертацияны жазганам, аны фрунгуларга кызарганам. Ол иш устайы бируну сынауду, заманы да аймай болушады жаш алимлеге.

Дагыда институту башчысы Беккиланы Юсопоно жашы Мухтарга да ыразылыгымны айтам. Ол институту айтнууга, алимлеге болушлуга магъаналы иш бардырады.

- Илму башыма кюреширге сойген ишчолууга уа не айттыр экендиги?

- Башында да сагынганам, илму кыйын болганды. Алай тинтуле айтырмга, жагы затла билерге, кесини ахылынгы, билимиңи сынарга онг бередиле.

Илму иш бла кюреширге сойген а къадалып окурга, ишлерге, китингерге, муратла салып, ала-укум кура башырма кѣришге. Жашуу муруду затла билерге, кесини ахылынгы, билимиңи сынарга онг бередиле.

Дагыда айтыргым, Бир къырал экменден къоркъмагъыз. Мен школун бошгандыла кесим да бек къайгыра эдим кылайл етерикме он сынаудан деп. Алай школда устала берген билимиңи, дагыда репетиторланы болушлугуна башыма кѣришме да киталга окууп, аланы жетишилми бералганам.

- Илму жашаууну ахырына дери салуу үнмууду?

- Аны шарт айталмайа. Ким биледи, башха затха сейрим улуу болса, жашауу алыштырга да болупра. Алай аны заман кѣрѣтпозкорюду.

Ушакны ТИКАЛАНЫ Фатима бардырганды.

Билдирме

Къызыл кондеге саулукка хата тошмезча

Гидромет арадан билдиргенлерине керѣ, бу эки-юч конде республикада конюно исилги 38 градусха жетерикди. Шимал-шаркь районлада ачъналада ол тошреге къоркъуу 5-чи класса дери осорюди.

Бу болум бла байламлы МНС-ни регионда Баш управленясы адамланы сакъ болуруга чакырады. Саулукка заран тошмезча конюно тобюнде кѣп жюрюмезге, жаланбаш айланмагъа, хауа жиберген кийимле кюрге тийишлиди. Олунда да утуммай ичеге керекди, аны да бек суугунууга, сора суусалкыны кетериге хансалдан этилген неда жашауа чийла, гашы болмаганды гара суула игдиле.

Билги

Аграр университет - айырмаланы санында

Россий Федерацияны Билем беруу эмда илму министрствосуну жанынчакъсыз комиссиясы вузлада окутуу не халда болганды тинтрге керек эди. Аны бла байламлы 2021 жылны 30 июнон дери тинтуле къайсы бийик билем берген окуу юйледе бардырылганды тинтилгенди.

Тинтуилени кезуонде бек алгъа учреждениены билем беруу жаны бла иши онг сакълаа къалай кѣрѣтпозтолгенге къаралганды. Андан сора уа комиссияны къаууму вузлага барырга эмда хар хени да кеси кѣлери бла кѣроуге керек эдиле. Ол санда санларынды къауулары болгандыла окуу юйле къаллай онла курталарларын, тийишли билдирүүлени абитуриентге къалай жѣдиртилгендери да эте алгандыла.

Тинтуилени эсептерине керѣ, Къабарты-Малкъар Къырал аграр университет республиканы бийик окуу юйлерины араларында эм игме саналганды.

Тинтуюно чекленген жууары жаны бла иши онг сакълаа къалай кѣрѣтпозтолгенге къаралганды. Андан сора уа комиссияны къаууму вузлага барырга эмда хар хени да кеси кѣлери бла кѣроуге керек

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

къауулунда да къошулганды. Аны бирги келечилери бла бирге ача жыйыл, ала къарты бла сакъталла турган интернатха, сабий койге да аш-азыкъ продуцтал, бирге керекли затланы да этилип, барысына да ыразылыгларын, ыспаз сѣзлериңи эшитип тургандыла. Бу ызга хораланган жыйылууда Тахиянаны къызылыкъы Ростовда, Москвада, бирси шхорларда да болла турганды.

Озган жылда студентге дистанцион халда окурга тошгенди уа октябрь айда Республиканы сабий болындагы мурудорунда эм къоркылуу инфекциаланы госпиталы экинчи керѣ ачылганды, арга «къызыл тийреге» меддестра болуп барганды. Ковид бла байжыл болуучу биринчи аманлауу бла угай, ѳз санымы бла кѣроуп, сезип, саусулуга къолундан келгенча болушлук этгенди. Анда

МОКЪАЛАНЫ Зукура.

ХУРМЕТЛЕУ

«ШУКУР, ЭНТА ТЮБЕДИК...»

Поэтин тууган кюнү - ол халкы байрамында бир күүзүндө. Бу күндө кызыл, милеттин бар дунда поэзиянын сойленени сыйлай шайырлары, Кыбаргы-Малквары, Кыбарачай-Черкени да халкы поэзиясына Мустафаны кызы Танзиля тууган кюнү белгилейди.

Аны назмулары дуня поэзиясына алыа элген, аны бек жарык, бек бийик юлгөлеринде. Ол назмулааа этилген жырла уа бизни жыр искуствообуну тамалдыдыла. Заман барып турса да, излембиз, сурамыбыз кетмеген, кыулактыга, жюрекке да татыл жырла жазганды фахмулу эгенибиз.

саугыча бир уллу хазнады. Мынга тынгылаганыбызны дагыда бир сытау - Кулина кеси аны алапат жырлайды.

Ол Танзиланы дагыда ий кесек назмуларына музыка салганды: «Алгыш», «Унуталмайма», «Малкварга махтау жыр», «Таргыбуу», «Насып», «Сюймеклик келди манга», «Даа сердца»...

ЗУМАКУЛЛАНЫ Танзиля

Не ашыкды бу дуняны керсеним! Бу дуняда керти кноакс эзем да, Кыоаксбойда мычымай унутулук, Бу дуняда жуучу тамчы эзем да, Жерге тошоп, мычымайын жутулук, Не ашыкды бу дуняны керсеним,

Алай, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

Алар, блсем, жияу этмей кетмегиз! Эригиз сиз, кзлериң жумулгандо, Жияуларын, колуоулерин кыогандо, Жер, кк мен кертилерин кыогандо,

«О шукур, шукур» деген эм башка жырла жазганды. Сейдоу, узак кыоненде кылган бир кырам не ауаз умут жарыгы элипти турады. Эрмитей, тас этмей, абдындыр, ачытмай. «Мени атым сени алай айтың...» - дейди да лирика жигит, ол андан ажалаш айланган соймекликте эсегерди. Сора ол эсегери, жолга кырам, кюнго аштыркан, жастыкты башыны салгандай. Аллахдан аны тошоме келтир деп тилетген саклануу кыйынлыгы унутурдады. Жашау кыйынды, сактырыл болмаса. Бар эсе уа, сактыла.

Тюбешу бар эсе, арда айырылуу болууга да жактыды. Ол кылай ачытканын а Танзиланы лирика жигитинден - сойген тишюрудан иги ким айталыкты? Аны «Сюйгениме», «Абдуллаха бешик жыр», «Жюргемиде той бара», «Таула саклайдыла» (музыкасы Маамала Фатиманы), «Айтчы, аням, сенди жорте» (музыкасы Нихат Османовну), «Тенгиз жагыда» (макымы Керечурканы Байдыматны), «Малквар», «Тууган жерим», «Айт, айт!» (макыамлары Томенланы Айшатты), «Кылай ахшыды» (макыамы Токыяны Фатиматты) деген эм башка жырлары биогон да Танзиланы поэзиясын сойгениге саугуядыла.

Аны назмуларына жыр тактыганлары араларында дагыда Рахаланы Анатолий, Хасан Карданов, Владимир Молов, Анатолий Уманцев эм башкала бардыла. Назмулары соймеклик эм интсан лириканы баш шшанларын жюрттеген шайырбыз малквар халкын жыр искуствоосуна кыошан юлюш хар бир таула адамы да жюргин жылытканды, жанына хетемлик салады, кванатлы этеди. Улуу шайырбыз, хар таууну да эгечи, сэвзо, кеси да сыйты кноактыбыз Танзиляга салуук, узак эм ариу ёмюр тилей, аны бир кыуаму жыр назмурун жаныгандо окуюк. МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Кылар

Ислам динге таяна, жашауу ахшы жанына тюрлендирерге имингенди

Малкварны уллу элдеринден бири Кенделенде революцияны алдында тёрт мектеп болганды. Аладан бири арда эл клуб болуп да турганды кеп жылыны ичинде. Биогон а аны сыйты алы кыайтханды. Ол мектепте сабилени дин жаны бла юйретген адамданы тизмелеринде Атакуланы Бекболатны, Энейланы Мухамматны, Ахметланы Локсыяны, Чабдарланы Соломенин, Кудайланы Ноху эм башколаны сагынырга болуукду.

малкварны киши Кучкуланы Ибрахим хаж болганды. Арда аны тукымуна Молларды дегендише, туткан ишине кер. Ол адам тау элде биринчи хаж кылырга баргандыдан бири эди. Холамга таа ислам дини жайгнн миссонер кылуугу туугура келген эди. Малквардан дейдише. Анда уа, Чабдарланы кызылары бла юйор кыурап, ол тиреги жамаяуха ислам дини фариыларын ююрте жашганды.

Этнограф Шахмурзаланы Саид.

Ол заманда хаж кылырга барган кыйын болганды. Кыраланы казасына тевленген аханы малла бла санагында, жайрыма бла бер юйнекте тенг эди аны баргысы - эли алтын ачы. Ары баргына уа, сылыл Курандан сора да, медицина, математика, география, астрономия эм башка жаны бла да билим алгандыла. Моллараны-Кучкуланы Ибрахим хаж да Холамны, Бызынаны сабилерин ол кесин анда билим келген иймалы юйретти турганды.

Элде жюргөн халаргага кер, ол дарман ханоланы, ала бла бакгынан амалданы да бек уста билгенди. Аны юйю алгы мекит, арда, соевелени заманында, эл клуб, бусатгада кыйтп мекит болган махемени жанында эди. Юйдегиси Тергалданы эди. Хаж, койноно жанында жер юйчк кызап, анда турганды. Сауулуга да анда бакгындан. Аны жер кой кызагыны магынасын былай аныгыталады: Мухаммат фыйгамбар, Аллахны саламы ала болсун, алтыш кой жыл жашаганды. Аны ол хан жандан жерге киргенини, сыйын керюп, андан эттендише бир-бир эфеленди алай дейдише.

Чабдарланы Соломен хаж кылырга отуз жылгында барганды. Андан кыйтп, бир ауук заманы Холамда жамаяуат жумушла бла коронгенди. Бзы бла Арахах кетип, анда Кирде дуняга айтлыган, бек эртегили Аль-Азхар муслиман университетге окурга киргенди. Жанына кер кыошан сора да анда окуй турганды барганды.

Бек сейри уа, аны юйногонди Жычылгы, ары-бери барып киши кермегенди, алай кыбыргыларында дарман ханла тауусулмай тургандына а айтадыла. Аланы анга ким келтиргени уа белгисизди. Ол жылда Соломен хажиге оңуу сора келгендены саны бек кеп болганды. Жюргөн халаргага кер, Бетал Малквар бек аула, анга дарман табылмангында, Муусукаланы Ахмат аны Кенделенге алып келип, Чабдарула кыратханды. Ол этен дарманла кылукчуноу сау этпенди. Бу ишин иглиги да болганды: эфендилини тууп, сюргонне ийгенде, эки жерге да Соломен

Жюек жароларын да Букдуру билген халкым.

Такыялыктын, тас этмей, Эгдоре билген халкым, Бушууну, кыуучаны да Кеторе билген халкым.

Тили тутулганандо да, Жюгандын тили очолгон, Жордон салынганда да, Жордон кетмей кыалганы.

Ташы да жумушхаткан Хунери, жерер халкым Сага жумуш этпаса, Есольмей туруп отур.

Андан сора не керек? Не кынчууду отын! Жаны — сени биргенге, Огуруу, халап халкым!

Жаным — сени кылуңгда Каз каракатан кызылган Келерин көп кылдырганды? Мени илмашонга салып, Не суку от жандырдиги!

Кирп мен а ол отко, Жир салсам да, жандырдим. Етмендин мен келгенди, Гюнхлы жерге эндирдим.

Биогон кеси кесиме Тойюлме мен жууалды, Сени ариу селеринг — Эрилеринден татты!

Эсиртимки кыяла Ала, кючю чыгырма, Жандырмакы кызыра, Мен кол болуп кылырма?

Чыгарылармы конюге, Мен дуняны керюрма, Елюр отуу бериле, Мен кызылган ёлорчо?

Ол мени ишим тюрлоп, Насыпмы мен биогон! Салсыла жою мим гюнях, Ол мени ишим тюрлоп!

Жашыгым, манга кыйтып, Насыпдан жылганды, Бизге келген кыуучаны Сау дуняга айтады.

Да бу насип келгени? Такыялыкта, конюгемиз? Жарсу а бирогон? Ол мени ишим тюрлоп!

Жюргемиде той бара, Сюймеклик кую тийип! Кылай кысыр люлгуда, Жаны — сенин ийини!

Име десенг а, ий! Ол мени ишим тюрлоп Насыпсы сау ёмюрдөн Инди бир насип кюп!

Вакцинация

Жууаптылыккынын терең сезип

Черек районда коронавирусука кыжау дарман салуу Бызынты тауаны этгенде, тенгизден 220 метр бийикликке, этгенди. Район болыцаны бригадасы «Бызынты» альпаргырге барып, анда ишлегенди. Таулары сойгелене эмда лагерде дайым ишлегенле, вакцинация амал кенг

жайыла барган аурууну тыярга боллуугун аныгалып, прививка эдидируге тире кызышханды, деп билдиргенди район администрациясы пресслужбасыны башчысы Бюзоланы Запина.

Люба АДИЛОВА.

хажиге тиймегендише. Жарсыуга, юночюно кер уа, Калмыков, Мусука улду дунияларын алышты, анга киши болуушмагында. Алай бла, ол тутулуп, бир кыуам жылыны сойбергиледе ёлдоргенди. Андан кыйтп келгенден сора жыл да жашамаганды.

Аны уллу библиотекасы болуучу эди, дейдише эллине. Аны туткандан сора итаптарын да жок эгерге буюрук чыганды. Ол ишин бир кыуам жаш аджыга буюрдыла. Союске-сой меселе да, этмей не олтыра бар эди? Жашла итаптарын арбага жоюкел, эл кыйырына чыгарып, ол этип кюлдорюрге эди Соломен, аладан тилеп, бир кыуам адам Соломен хажиге итаптарын саклаганлары белгиледи. Бир-бир эфенди уа, алага кырат, ауруган адамданы баргып да тургандыла. Соломени уллу итаптарыны болганды. 1930-чу жылда жаш Исмайлыны тутканында, аны итаптарын арба бла элипти, эли тевен жанында койдорюгенди. Эли эспилеринден бири, ол заманда жаш адам Батырбекланы Локсыян, аланы кюйдорюрге элипти барган комсомол жаштага эки кой берип, эки итабын алып, аланы таулада кыуауругу, арда Орта Азияга элипти да бакытарган халарын айтхан эди жашы Махмут.

Соломен хажиге хурметине 1910 жылда Дагыстанда Темирхан-Шурага Соломен Чабдар Кенделенский-деген киши басмаланганды. Беконлюккене ары кирген бир кыуам назму суызге белгиледи. «Мунажат», «Сарнау эткен кыатынла», «Эте кыатынлага барып сормагыс» деген назмуларында Соломен шыйкы ислам дини жоруулары, инсанчы хаух дунянда борчун, жак дуняны — ачыратты керюмдөрлөргөн кыйтады! Дини кыты тутарга тийишли болганыны ююсөрдөн, Адам улуну кесин гюняхладан кылай бла саклырга болуугуноу ююсөрдөн жазды. «Сарнау эткен кыатынлага» деген назмурунда тишюрууга айлангы, былай айтады:

Элжю айтыр ахулага, Сарнак, азап салгыналга: «Сизге Аллах азап берсин, Менин кююм сизге келсин!» Кыйгысында бетин жыртыс, Неда, узалып чачын жулуксыс, Неда тобукуланы урса, Быстырларын кыртты турса, Бизде кыйр аламаты, Аллахка кызауат аты, Тергесинер акылшлар, Тергеселе, эс табарлар, Кыямат кюн тобошгенде, Елюк былай керюнгенде, Елюк айтыр: «Сен сарнадынг, Манга уллу азап салдынг, Энди сени жардырмын, Кызылымы дауларкысым, Жууксу эдиге — жуукту эдиге, Талты эдиге — дауук эдиге.»

«Мунажат» деген назмурунда уа ол жамаяуаты керти дуняны излегенга жашарга чакырыды. Аны чыгармалары, аланы айтыруу халлары да, ол санда «Иман-ислам» да, Чабдарланы Соломен шарк дуняны поэзияны иги билгенине шпатыкты этедише.

Ол жазган экир назмула Улуу Аллахны бла адамданы араларында байлалмыкыны — ийманы кючереге болушандыла. Дин окууну устасы болганы кызырада, Соломен хаж жазган заттарында жамаяуаты, Аллах хар бир жаркандан жанындан излегенга, таза ниетли, толокно болууга, понхандан кюркюруга, бушу болган жердеде кесин ариу жюртюрге, намазын иглигин билдире — керти дуняга эки ишгерге койраты.

Кылай алай болса да, ёмюр ёткенден сора да элмбик, жерлибиз Чабдарланы Соломен хаж биричн жорктылардырчуларбыздан, биричн дикторлардырбуздан болганын хетемлик бла айтырдычы.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Школчулагга — танг себеплик

РФ-ни Пенсия фондуу КыР-де ёбломондон билдиргенди эмда аны андан ары хайырлангырга эркинлик берирге керек болды. Заявляныканы жарашдыры ююн болтыр 16 жыллары толмаган сабиле кестери алпарыла жарашдырмазга болуукдула. Болушуктуга деп бир керек берилик ахчакга жыл санлары алтыдан башлап онжети жылга дери болгында тийишлидише. Заявленила Фонда болшан шартлааа кере жарашдырылы кыалгында эмда Кырал жумушлары порталында ата-аналаны эчки кабинеттерине салгыла. Ата-аналага уа жаландан Фонда болган шартланы тюз болганлары бла кыалганлары билдирге эмда аны андан ары хайырлангырга эркинлик берирге керек болды.

Заявлениканы жарашдыры ююн болтыр 16 жыллары толмаган сабиле кестери алпарыла жарашдырмазга болуукдула. Болушуктуга деп бир керек берилик ахчакга жыл санлары алтыдан башлап онжети жылга дери болгында тийишлидише. Заявленила Фонда болшан шартлааа кере жарашдырылы кыалгында эмда Кырал жумушлары порталында ата-аналаны эчки кабинеттерине салгыла. Ата-аналага уа жаландан Фонда болган шартланы тюз болганлары бла кыалганлары билдирге эмда аны андан ары хайырлангырга эркинлик берирге керек болды.

Заявлениканы жарашдыры ююн болтыр 16 жыллары толмаган сабиле кестери алпарыла жарашдырмазга болуукдула. Болушуктуга деп бир керек берилик ахчакга жыл санлары алтыдан башлап онжети жылга дери болгында тийишлидише. Заявленила Фонда болшан шартлааа кере жарашдырылы кыалгында эмда Кырал жумушлары порталында ата-аналаны эчки кабинеттерине салгыла. Ата-аналага уа жаландан Фонда болган шартланы тюз болганлары бла кыалганлары билдирге эмда аны андан ары хайырлангырга эркинлик берирге керек болды.

ДОДУЛАНЫ Мадина.

Эски сурат
Бапына улу Жарахмат
Суратдагы чырайлы эр киши Бапына улу Кюй-баини жашы Жарахмат. Ол 1881 жылда Кенде-ленде тууганды. Анда бегенди, жашаганды. Биринчи дуня урушка кыатышканды. Андан сау-самаат кыойтанды.
Кеси уя 1946 жылда кечгончолюкде олгенди.
ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Спорт
Тынгылы хазырлануу эмда талпынуулукк келтишимге келтиргенди
Россияни футболдан кубогуну финалыни 1256-чы кесегинде «Спартак-Нальчик» Махачкыаланы «Динамо» бла ойнаганды. Мачи Нальчикни стадионунда олгонди.
Алгъаракылада команданы тренер штабында бла аны кыаумунда турленуле болгъандыла, кыараучула аладан ахшы эсеп саклай эдиле да, футболчула да аланы сокурандырмагандыла. «Динамо» оюну чабыууладан башлаганды, кубокка ала тынгылы хазырлангандары ачык эди. Алай спартакчыла иттинуулуккы бюерек болур эди, биринчи тамныи 14-чю минутунда
Багъатырлары Альберт штрафнойдан гол ургъанды. Андан сора нальчикиле бир кесек тынчайганча керюнгендиле, махачкыачыла ол кезиуню хайырлангырча кюрешиликке, кыоруулачуларыбыздан еталмагандыла. Энди эсеп тюрленмез деп тур-
гъанлай, тайм бошларгы эки минут кыалгъанлай биггы Альберт топну кыарчы команданы кыабакларына кийиргенди.
Солудан сора кыонакыла эседин тенг этерге кюрешигендиле. 67-чи минутта Абакар Гаджиев улговодан атхан топну Расул Гитинов башы бла бизге жаздырмай жибергенди. Алай спартакчыла, мычымай, анга ючюнчю гол бла жуулаплагандыла. Андан кыарчы команданы Анзор Хутов тийшишисин хайыраналганды. 77-чи минутта пенальтиде Рустам Халимбеков бизге гол ургъанды, алай юнчю ахыр эсебин ол тюрлендирмегенди, хорлам
«Спартакка» жетгенди. Бу оюндан сора «Динамо» кубок ючюн эришмуден чыгаргыа тюшгенди.
Финалыи 1-128-чи кесегинде нальчикиле «Легия» команданы «Динамо» бла ойнагандыла, мачи 28 июлда Махачкыалада боллукду. «Спартак-Нальчикки» кыаумунда Антипов, Маков, З.Шумахов, Ольмезов, Сундуклов, Духов, И.Шумахов, Хутов, Басанюков, Богатырев, Тлупов (к) ойнагандыла, «Динамо» - Хамовов, К.Ибрагимов, Гитинов, Халимбеков, Красильничков, Кагермасов, З.Юсупов, К.Агаларов (к), А.Гаджиев, Абдурагимов, Бигулаев.
КУРБАЧЛАНЫ Зульфиа.

ТАПЛАНДЫРЫУ
Ток бла чырмаусуз жалчытыуну мадарлары
Кеп болмай «Россети Северий Кавказ» - «Кабалачкерт» компанияны ишчилери Нальчик шахар округда орналган электросеть оборудованиланы паспортизациясын бардырып бошгъандыла. Олмагъанлы жумуш алты айны ичинде толтурулганды. Анга 425 трансформатор подстанция эм 6-10 кВ кочю болгъан
ток бла жалчытан 20 пункт, 700 километр чакылы бирини тутхад 96 ток из киреди. Андан сора да, сагъынлыган кезинде биргичуню специалистлери районлада компанияны молкюне кирген 16,2 минг чакылы чырактык чыпыналга да кыарагандыла.
Объектени эсепге алыу - алагыа этилик кыоранчланы, ремонт, жангыртыу ишлени белгилерге болуштурукду. Ол санда кышы сууктулгага хазырлануу сылтасуз толтуруулукду. Аны бла бирге объектеде кыаллай бир ток кыоратылганын тоз эсеплерге эм кыоранчлау да азайтыргыа онг табылукды.
МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Спорт
Мексикадан – хорлам бла
Жерлешибиз Кючменланы Дарьял Мексиканы Тихуана шахарында профессионал спорт лигада биринчи сермешин бардыргъанды. Анда 18-жыллык спортчубуз ол жерли 25-жыллык Даниел Роблес бла тюбешгенди. Бу эришуну Дарьял хорлам бла бошаганды. Американы чемпионатыны чеклеринде быыйл аны энтта эки улуу эришуну саклайдыла. Кючмен улу кеси заманында Майк Тайсон эм Монни Пакейо бла ишлеген Фредди Роучуну «Wild Card Boxing» деген белгили клубунда жаруа этеди. Спортка жолун а Фахмулу боксчу алыты жыл мындан алгъа Нальчикде тренерле Мирза Аминов бла Мурат Занлилов да башлаган эди.

Улуу Хасанияны гитче гёжефелери
13-18 июлда Кыарачай-Черкес Республикада боксдан «Кубок Домбая» регионал аралы турнир олгонди. Ол генерал-полковник, айтылы аскер тамата, Карачаевск шахарны сыйлы адамы Магометланы Солтанга аталганды. Анга кыяралы онтир реомундан 284-ден аслам спортчу кыатышкандыла.
Кыабарты-Малккардан эришмуде Хасания элден эки боксчу кыатышкандыла - Мукуланы Самат (39 кг.) бла Пойлояны Къуанч (40 кг.). Ала кесерини аурулуларында биринчи жерлени алгандыла.
Жашла тренер Керемтишланы Ибрагимде жаруа этедиле.
ДОДУЛАНЫ Мадина.

Назар
Мирзеу сылтау табарча туююладу
Бизни республикандан тышына ташылган мирзеу европалы ишлемеге келиширине Россельхознадзору Шимал Кавказда управлениысы кыарайды. Бу ишчи
чеклеринде ведомствону специалистлери быыйл экинчи кварталда мирзеуню минг бла жарым тонна чаклы бирин эмда андан жарашарында затланы калачество-сун эм кыоркуусузлуугун тинтен федерал араны лабораториясына жибергендиле.
Анда алааны улуу (пестицидле, аур темирле, радиоктивде, токсинле) затлары болгъанларын бла кыалгъанларын а жик-жиги бла тинтендиле. Этилген ишчи эсеплерине кере, республикандан тышына ташылган мирзеу чурум табарча туююлдо, продукция Россейи эмда Таможня союзну ишлемелерине не жаны бла да келишеди, дегендиле. Россельхознадзору Кыабарты-Малккарда белемондо.

Жерни тымлыгы азады
Россельхознадзору Шимал Кавказда управлениысыны ишчилери озган айда глан бла бардырылган тинтиу ишчи чеклеринде онбир эл молк жерлерге (6 жюз гектарга) кыаран, алада топуракны калачествосун тохташдырчыча пробала алгандыла эмда алааны ведомствону КъМРде Референт арасыны лабораториясына ашыргъандыла.
Былайл тинтиуле бла Кыабарты-Малккарны агрохимия службасы да кюрешеди.

СЛЕДСТВИЕ УПРАВЛЕНИЕ
Аналыкк борчларын толтурмагъанлагга сюд кыарарыккыды
Чегемли тишируу он-жыллык жаша аламында рынуоз болгъанын, кесин кыоруулапмагъанын, аны зорулууну жууап бералмагъанын хайырланп, не гитче сылтау бла да туюип турганды, алай бла са-
быйни саулуугун, аны эркинликлин саклауу жаны бла аналыкк борчларын толтурмагъанды.
Бу шартла бла байламлы РФ-чи Следствие комитетини КъМРде следствие управлениысы РФ-чи УК-сыны 117-чи статьясыны 2-чи кесегини «Г» пунктуна эмда 156-чы статьясына кере терслеу материалла жарашдырганды. Уголовный иш сюдню кыарууна берилгенди.

Чабакъ тутууда – биринчиле
Юч кюнню ичинде чабакъ тутуудан Ставрополь крайны кубогу бардырылганды. Анга округну регионларындан кыаумла кыатышкандыла.
Эришленени араларында Кыабарты-Малккарны чабакъ тутуу спортдан федерациясыны «Кардифинг Кавказ» командасы да болганды, анга Олег Заев бла Олег Хейди киргендиле. Хорлапканы тутулган чабакъланы аурулуларына кере айыргъандыла. Республиканы келечелери, карпадан 661 килограммын тутуп, биринчи жерге чыгыгандыла.
ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зульфиа.

Эсертну
Заранлы хансха кыажу бирча сюелерге
Амброзия карантинге тийишли битилени санында энци жери алады. Аны хатасы болмаса, бир торло хайры жокуду. Ол адамлага бек кыоркуулду, ду, кесеклери болгъандыла аны буксуу кезини жылтырга неда ауруттурга, ёпке ауруула кыозгъаргыа да боллукду. Россельхознадзору Шимал Кавказда управлениысында айгъанла-
киредиле, кеси уя эки метр чакылы быийликке дери ёседи. Былайл кючю битимни тегерекеди хансланы терк окуйна онгларын алгъаны да сейир туююлдо. Аны кыалын еген чыпаркылары уя жерге кюнню жарымын окуйна жетдирмейдиле. Талай жылны бир жерде ёсе кетсе, алайда андан сора атери салгъандан магъана боллукк туююлдо.

Жайлыкында амброзия мирзеулук неда кыудору битилени терк окуйна кырутады. Ол биченге тюшо уя, аны татымлыгы бек осал боланды. Былайл мал ашыны сауулган ишникеле неда эчкинге ашатса, ала-
ны суттери аман ийис этеди эмда ачы татыу алады.
Анда кыажу ишчи тохтауусу бардырырча кереклин Управленинда дайым айтып турадыла. Бу иште республиканы кеп кыаллай иштер министрстволары бла ведомстволары, жержери администрацияла да кыатышканды. Аны койи, иели участкалада амброзия ёсезине хар ким да кез-кылапак болурга керекдиле.
Заранлы хансны кыуртур ючюн, аны чагыр башлагыны кыыргырга тийишлиди. Ол заманни оздургыча чыртада жарамайды, деп эсерттердиле Управленины специалистлери эмда хар кимге да ол ишчи сансыз этмизге чакырыдыла. Жер-жердеде амброзия ёсегенин керсегиз а. Управлениысы билдиргизди. Аны адреси: **Нальчик, Ленин атлы проспект, 54.** Союзсиз rosselkhoz@mail.ru электрон почтага жазгызы неда **8(8662) 77-81-51, 77-81-75, 77-81-79** телефон номерле бла олешшиз.

Право
Жалгъан справка ючюн терсленеди
Вакцина салынганы юсюнден жалгъан справканы хазырлагъан медестрагъа уголовный иш ачылганды. Ол аны юч минг сомга сатканына да ишлекли барды.
Оператив-ишлеу жумушланы кезиунде КъМРде МВД-ны экономика кыоркууусулук эм коррупцияга кыажу белемонно кыулукчулары Прохладна районну саулык саклау учреждениларындан биринде медестра инанганга вакцинаны биринчи уколун этилгенни юсюнден справканы сатканын ачыклагъандыла. Алай кертиси бла уя дарман салынмагъанды. Ол этген буукылыгуну сылтауларын анылатырча ундагъанды.
Анга РФ-чи УК-сыны 327-чи статьясыны 1-чи кесегине кере терслеу материалла жарашдырылганды. Ол жалгъан документни, кыярал сауылганы, мухурланы, бланканы хазырлагъаны ючюн терсленди.
Бу статьяга кере буукылыгъ этгенин эркинликки эки жылга дери сыйырылыргыа боллукду.

УФСИН
Иги кыуумлагы келлендире
Россияни ФСИН-ини КъМРде Управлениысында кыулукк этгенле Нальчикде Иш бла жалчытуу эмда социал кыорууулар арада ишлемеге бла бирге угуловный-топуручун инспекцияда «Иш излегендеге ярмарка» деген акцияны бардыргъанды. Аны баш мурааты - тутулуп тургъанлары арасында болжандан алгъа эркин этилгенле иш табалыры мадарла кыууруу, алагыа социал эм консултация болушлукк этюуду.
Армарканы кезиунде ишлери сюдлук болгъанлай, тутулуп тургъанлай да бош ишчи жерге бла шагъыйрленгендиле, болжанды халда ишисиз тургъанлары ючюн телениричкы пособи-
ны кыаллай алыргыа, Иш бла жалчытуу арадала хакъсыз не усталыклагъа юнейрегге боллукгун да билгендиле. Ол кюн окуйна эжуупен эсепте тюшоге сюйгенлерин билдиргендиле. Алагыа кошокъ халда жорукла аныгатылгандыла, деп билдиргендиле бизге КъМРде УФСИН-ни пресс-службасында.
Былайл акцияла тутулуп тургъанлары иги кыуумла эркин келлендирдиле ала эркин этилесе, азырап кыалмай, иш табаркыларына, алай бла уя жашуалары кыууларыга болгъууна ышануулукк бердиле.

Жайлыкында амброзия мирзеулук неда кыудору битилени терк окуйна кырутады. Ол биченге тюшо уя, аны татымлыгы бек осал боланды. Былайл мал ашыны сауулган ишникеле неда эчкинге ашатса, ала-
ны суттери аман ийис этеди эмда ачы татыу алады.
Анда кыажу ишчи тохтауусу бардырырча кереклин Управленинда дайым айтып турадыла. Бу иште республиканы кеп кыаллай иштер министрстволары бла ведомстволары, жержери администрацияла да кыатышканды. Аны койи, иели участкалада амброзия ёсезине хар ким да кез-кылапак болурга керекдиле.
Заранлы хансны кыуртур ючюн, аны чагыр башлагыны кыыргырга тийишлиди. Ол заманни оздургыча чыртада жарамайды, деп эсерттердиле Управленины специалистлери эмда хар кимге да ол ишчи сансыз этмизге чакырыдыла. Жер-жердеде амброзия ёсегенин керсегиз а. Управлениысы билдиргизди. Аны адреси: **Нальчик, Ленин атлы проспект, 54.** Союзсиз rosselkhoz@mail.ru электрон почтага жазгызы неда **8(8662) 77-81-51, 77-81-75, 77-81-79** телефон номерле бла олешшиз.

Алдау бла юч миллион сом кыымганды
Фирманы таматасы предпритияда болмагъан ишчилени биллимирин ёсдорген сылтау бла юч миллиондан асламны журжунга салганды.

Либа АДИЛОВА.
СУРАТДА: Армарканы кезиунде.

УЧРЕДИТЕЛЪНЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛККАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Table with 4 columns: Bash redaktor, Telephone, Redaction, and other contact information.